

UVJETNA OSUDA KAO KAZNENOPRAVNA SANKCIJA

Gordana Mršić⁶

Sažetak: U radu se prikazuje uvjetna osuda kao posebna kaznenopravna sankcija zastupljena u svim važećim kaznenim zakonima. Posebno je opisan nastanak uvjetne osude kroz povijest, njen značaj i karakteristike u anglosaksonskom i kontinentalnom pravnom sistemu. Učinjen je osvrt i na djelomičnu uvjetnu osudu i opoziv uvjetne osude uslijed počinjenja novog kaznenog djela u vrijeme provjeravanja ili u slučaju neizvršenja posebnih obveza koje je Sud naložio počinitelju kaznenog djela.

Ključne riječi: uvjetna osuda, djelomična uvjetna osuda, opoziv uvjetne osude.

SUSPENDED SENTENCE AS A CRIMINAL LAW SANCTION

Abstract: This paper provides an overview of the suspended sentence as a special criminal law sanction existing in all applicable criminal laws. In particular, the emergence of the suspended sentence in history is described, along with its significance and features in both the Anglo-Saxon and the Continental legal systems. A reference is made to the partial suspended sentence and the suspended sentence revocation in the case of a new criminal offense being committed during the probation period or due to the non-performance of specific obligations ordered by the Court to the criminal offence perpetrator.

Key words: suspended sentence, partial suspended sentence, revocation of a suspended sentence.

1. UVOD

U drugoj polovici devetnaestog stoljeća u kaznenom se pravu počinju primjenjivati sankcije koje su po svojoj prirodi nadomjestak za kaznu zatvora. Nastanak i razvoj uvjetne osude rezultat je razvoja ideje o individualizaciji kazne, humanizacije kaznenog prava, uočavanja postojanja sitnog kriminaliteta i opravdanosti drugačijeg tretiranja takve delinkvencije.⁷ Naime, to je bilo vrijeme kada su teorija i praksa upozoravale na negativne učinke kratkotrajnih kazni zatvora koje je potrebno nadomjestiti kaznama upozoravajuće naravi, te koje bi imale specijalno-preventivni karakter kaznenih sankcija kako ne bi došlo do primjene kazne zatvora na počinitelja kaznenog djela.⁸

Kazneni zakon („Narodne novine“, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15-isp. – u daljnjem tekstu: KZ), odredbama članka 56. pojmovno određuje uvjetnu osudu, način primjene, vrijeme provjeravanja, posebne obveze koje je počinitelj dužan ispuniti u roku koji odredi Sud.

U radu se opisuje i pojmovno određuje i djelomična uvjetna osuda propisana odredbama članka 57. KZ, opoziv uvjetne osude u smislu odredaba članka 58. KZ te vrste posebnih obveza koje je Sud naložio počinitelju kao i posljedice njihovog neizvršenja (čl. 62. KZ).

⁶ *Libertas*, Međunarodno Sveučilište, Zagreb, Hrvatska

⁷ O nastanku i razvoju uvjetne osude, o štetnosti i neučinkovitosti kratkotrajnih kazni lišenja slobode više: Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P., „Komentar Kaznenog zakona“, III. Izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 241. i 242.

⁸ Bavcon, Lj. i Šelih, A., „Kazensko pravo“, Splošni del, Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1996., str. 338.

2. NASTANAK UVJETNE OSUDE

Uvjetna osuda nastala je sredinom 19. stoljeća u početku sasvim spontano odnosno slučajno. U SAD u državi Massachusetts 1830. godine kazneno djelo krađe počinila je J. C. i proglašena krivom, a na molbu prijatelja sud joj nije izrekao kaznu, ali je saopćio kako će o njenom budućem ponašanju na slobodi ovisiti da li će biti pozvana na izdržavanje kazne ili ne. Međutim, već je sljedeće godine počinila novo kazneno djelo i pred istim sudom optužena za novo kazneno djelo krađe i tada je za novo i ranije počinjeno kazneno djelo krađe izrečena kazna. Dakle, za zaključiti kako u konkretnom slučaju uvjetna osuda nije ostvarila svoju svrhu, obzirom da je uvjetno osuđena osoba počinila novo kazneno djelo odnosno nije iskoristila priliku da joj kazna za dobro vladanje bude oprostena. Pretpostavlja se da prijatelji, koji su se zalagali za njeno nekažnjavanje, nisu nadzirali njeno ponašanje na slobodi za vrijeme provjeravanja.

Da je bilo potrebno da prijatelji nadziru njeno ponašanje ukazuje i slučaj u kojem je također u SAD u državi Massachusetts 1841. godine obučar J. A. iz Bostona čija se radnja nalazila nedaleko od suda, predložio sudu da će se brinuti o jednom delinkventu koji je osuđen na kaznu zatvora, i da će jamčiti za njegovo dobro ponašanje na slobodi. Kako se ovaj oblik nadzora i pomoći delinkventima na slobodi pokazao učinkovitim, ubrzo zatim sud je prihvatio prijedlog i upućivao mu i druge delinkvente kojima nije izricao kaznu da im bude „jamac“ i „pokrovitelj.“ Uskoro u zakonima nekih država SAD propisuju se uvjeti za stavljanje počinitelja krivičnih djela na provjeru (probation), bez izricanja kazne, i povjeravanja određenoj osobi da se brine o ponašanju počinitelja kaznenog djela i pomaže da ponovo ne počini neki delikt. Takav sistem uvjetne osude, je prema dijelu svog sadržaja u anglosaksonskom pravu, nazvan Probation, prihvaćen je u Australiji i Novom Zelandu, a nešto kasnije i u Engleskoj.⁹ Osnovna ideja uvjetne osude prihvaćena je u drugoj polovini 19. stoljeća i u kontinentalnoj Europi, ali uz određene modifikacije koje i danas ovaj sistem čine različitim od anglosaksonskog.

2.1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE UVJETNE OSUDE U ANGLOSAKSONSKOM PRAVU

Počinitelju kaznenog djela koji je proglašen krivim **odlaže se izricanje kazne**; uvjetno osuđena osoba **stavlja se pod nadzor**, povjerava se određenoj osobi koja joj pomaže u dobrom ponašanju kako u roku kušnje ne bi počinila novo kazneno djelo, a samim tim da joj ne bude izrečena kazna. Nadalje, za primjenu uvjetne osude potreban je **prethodni pristanak** počinitelja kaznenog djela.

2.1.1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE UVJETNE OSUDE PREMA KONTINENTALNOM PRAVU

Opisuju se karakteristike uvjetne osude prema kontinentalnom pravnom sustavu koji je nazvan i francusko-belgijski jer je prvi zakonski prijedlog bio podnesen 1884. godine u Francuskoj, a prva realizacija uslijedila je u Belgiji 1888. godine. Naime, prema kontinentalnom sustavu počinitelju kaznenog djela **izriče se kazna, ali se njezino izvršenje odlaže** na određeno vrijeme pod uvjetom da osuđeni ne počini u tom roku provjeravanja novo krivično djelo. Ovdje je uvjetno osuđeni za vrijeme provjeravanja prepušten sam sebi, **ne stavlja se ni pod kakav nadzor**, niti mu bilo tko pomaže u dobrom ponašanju. I slijedeća razlika u odnosu na anglosaksonski pravni sustav je ta da **nije potreban prethodni pristanak** počinitelja kaznenog djela.

---

⁹ Horvatić, Ž., *Kazneno pravo i druge kaznene znanosti*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004., str. 225.

Važno je istaknuti da u suvremenom kaznenom pravu uvjetna osuda postoji u svim kaznenim zakonima¹⁰ i njihovoj praktičnoj primjeni, bilo da se radi o anglosaksonskom, kontinentalnom ili mješovitom sistemu. Mješoviti sistem najčešće predstavlja modifikaciju kontinentalnog sistema u kojem su interpolirane neke karakteristike anglosaksonskog sistema.¹¹

U početku ona je značila privremeno, uvjetno odustajanje od kažnjavanja počinitelja odgovornog za počinjenje kaznenog djela i njegovo podvrgavanje nadzoru za određeni period. Ukoliko u vrijeme nadzora odnosno provjeravanja ne bi počinio novo kazneno djelo odustajalo se od izvršenja kazne.

Daljim razvojem kaznenog prava i uvjetna osuda se mijenjala odnosno usavršavala.

Bez obzira na razlike koje su postojale u reguliranju uvjetne osude postoji nekoliko zajedničkih karakteristika u vezi sa njenom primjenom. Prva karakteristika je ta da se uvjetna osuda primjenjuje prema kazneno odgovornim počiniteljima pod pretpostavkom da je utvrđeno postojanje kaznenog djela i kaznena odgovornost počinitelja. Kako se uvjetna osuda može izreći samo pod određenim zakonskim uvjetima, to sva kaznena zakonodavstva propisuju određene pretpostavke za njeno izricanje. Te pretpostavke se uglavnom odnose na težinu počinjenog djela, izraženu kroz propisanu ili izrečenu kaznu s intencijom da se uvjetne osude izriču za lakša kaznena djela. U odnosu na počinitelja kaznenog djela neka kaznena zakonodavstva isključuju primjenu uvjetne osude prema povratnicima.

Izricanje uvjetne osude uvijek je fakultativno, tako da se sudu ostavlja da odluči o opravdanosti njenog izricanja i onda kada su ispunjeni uvjeti za njenu primjenu. Nadalje, primjenom uvjetne osude trebaju se ostvariti ciljevi politike suzbijanja kriminaliteta, jer je ona jedan od kaznenopravnih instrumenata za ostvarenje opće svrhe kaznenopravnih sankcija i svrhe kažnjavanja.

Iako je uvjetna osuda prihvaćena u najvećem broju suvremenih kaznenih zakonodavstava, ipak nisu rijetki prigovori koji joj se upućuju. Tako, na primjer, neki tvrde da primjena uvjetne osude dovodi do nejednakog tretiranja počinitelja kaznenih djela ili nejednakosti građana pred zakonom, pri čemu je osnovni prigovor da nije opravdana s aspekta generalne prevencije i da njena česta primjena stimulatивно djeluje na činjenje kaznenih djela, te da nije prihvaćena od javnog mnijenja.

Da uvjetna osuda nije lišena utjecaja generalne prevencije ukazuje činjenica što potencijalni počinitelji kaznenih djela ne mogu nikada računati na izvjesnost primjene uvjetne osude jer nema kaznenog zakonodavstva u kome je primjena ove mjere obavezna. Uvjetna osuda nije običan prijekor zbog počinjenog djela jer je to sankcija koja stavlja počinitelja u nepovoljan položaj sa mogućnošću da se kazna, koja ne mora biti blaga, i primijeni (odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, broj I KŽ-578/2008-5, od 26. 08. 2008).

Primjena uvjetne osude prvenstveno se treba cijeniti sa aspekta specijalne prevencije, jer se njom djeluje na počinitelja kaznenog djela koja ujedno predstavlja prijetnju da se kazna može izreći ukoliko počinitelj nastavi sa činjenjem kaznenih djela. Primjena uvjetne osude je opravdana upravo u smislu individualizacije kaznene sankcije, a naročito u slučajevima kad određeni razlozi ukazuju na štetnost upućivanja počinitelja u kaznenu ustanovu.

Na kraju, valja reći, da je uvjetna osuda humana sankcija na što ukazuju činjenice da ne proizvodi štetne posljedice u pogledu socijalnog, ekonomskog i obiteljskog statusa počinitelja, a koje prednosti šira javnost nije shvatila, a da bi nešto bilo prihvaćeno od javnog mnijenja, ono bi prvo moralo biti shvaćeno. To je najzastupljenija kaznenopravna sankcija u sudskoj praksi čija pravilna primjena pretpostavlja da okolnosti počinjenja djela i osobnost počinitelja ukazuju

---

¹⁰ Tako u Krivičnom zakonu Republike Srpske (Službeni glasnik RS broj 49/03 u čl. 46., propisuje uslovnu osudu kao upozoravajuću mjeru).

¹¹ Primjer takve modifikacije može se vidjeti u Krivičnom zakonu Švedske (Glava XXVII i XXVIII).

na opravdanost njene primjene i da istovremeno ciljevi generalne prevencije ne zahtijevaju izricanje kazne.¹²

2.2. KARAKTERISTIKE UVJETNE OSUDE U SUVREMENOM KAZNENOM PRAVU

Uvjetna osuda je posebna vrsta kaznenopravnih sankcija. To je samostalna i posebna mjera u odnosu na druge kaznene sankcije. Svrha uvjetne osude je u upućivanju prijekora počinitelju kaznenog djela, ali takvog određenog prijekora koji se neće izvršiti ukoliko počinitelj u vremenu provjeravanja ne počini novo kazneno djelo i ako ispuni određene mu obveze. Dakle, uvjetnom se osudom samo privremeno odgaga izvršenje kazne, tj. privremeno ostaje na razini prijekora ukoliko u roku provjeravanja ne dođe do potrebe opoziva uvjetne osude. Tada dolazi do izražaja ona društvena osuda koja je bila sadržana u kazni prilikom njezina izricanja.

U slučaju očekivano dobrog ponašanja za vrijeme roka kušnje, istekom tog roka prestaje privremenost prijekora i upozorenja, kazna se gasi, te prestaje primjena kaznenopravne sankcije i kaznenog prava prema počinitelju.¹³

Uvođenje uvjetne osude u kaznenopravni sustav rezultat je prodora novih pogleda i novih vrijednosti u kazneno pravo kao što je uklanjanje svega stigmatizirajućeg, vezanog uz ideju ispaštanja i odmazde, jačanja humanističkih aspekata i humanističkih vrijednosti i orijentacija u kaznenom pravu, posebice u smislu većeg povjerenja u čovjeka, njegova bržeg uključivanja u redoviti život, a sve u cilju izbjegavanja oduzimanja slobode čovjeku, kada je to opravdano, traženjem prikladnih instrumenata za realizaciju ovih nastojanja.

Razvoj ideja o svrsi kažnjavanja i primjeni kaznenih sankcija uopće, doprinijelo je promjenama u shvaćanju da se umjesto kazni prihvate i druge kaznene sankcije koje su lišene, potpuno ili u velikoj mjeri, retributivnih elemenata. Od momenta napuštanja shvaćanja da je kazna sredstvo za ostvarenje odmazde, otvoren je put saznanju da nije neophodno u svakom slučaju počinjenja kaznenog djela reagirati kaznom odnosno da interesi politike suzbijanja kriminaliteta ne zahtijevaju uvijek izvršenje izrečene kazne.

Taj je stav stvoren stečenim iskustvima u praksi kada je u većem broju slučajeva izvršenje kazne upućivalo na više štetnih nego korisnih posljedica, a što je na određeni način otežavalo ostvarenje svrhe kažnjavanja. To se posebice pokazivalo kod kratkih kazni lišenja slobode. Ovo stoga što je svrha kažnjavanja, između ostalog, integracija čovjeka odnosno njegovo osposobljavanje da vodi društveno koristan život koja se može ostvariti ili pokušati ostvariti i primjenom drugih mjera u cilju popravljivanja počinitelja kaznenog djela.

Kao što je već rečeno, uvjetna osuda znači odlaganje izvršenja izrečene kazne pod uvjetom da osuđeni u vremenu provjeravanja ne počini novo kazneno djelo i da ispuni druge obveze ako ih je sud odredio.

Uvjetna osuda je lišena retributivnog karaktera i u tome je njena razlika od kazni. Kriminalno-politička svrha uvjetne osude ogleda se u zamjeni za kratkotrajne kazne lišenja slobode i da se primjenjuju kada je počinjeno lakše kazneno djelo za koje je propisana blaža kazna. Orijeantirana je prema počinitelju kaznenog djela što znači da se prilikom primjene mora upoznati ličnost počinitelja jer je upoznavanje delinkventa sastavni dio ove kaznenopravne mjere zbog čega je to mjera personalnog karaktera.

Kada se ima u vidu sadržaj uvjetne osude i cilj koji se želi postići dolazi se do zaključka da je to prvenstveno mjere specijalne prevencije koja imaju za cilj odgojno djelovanje na konkretnog počinitelja da ubuduće ne čini kaznena djela. To znači da je njen utjecaj u odnosu na generalnu prevenciju u drugom planu ali ne znači da se njihovom primjenom mogu zanemariti interesi

¹² Srzentić, N., Stajić, A. i Lazarević, L.J., *Krivično pravo, Savremena administracija, Beograd, 1978. str. 409.*

¹³ Horvatić, Ž., *Kazneno pravo, Opći dio, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2003., str. 62-63.*

generalne prevencije. Upravo ove karakteristike upućuju na njihovu sličnost sa mjerama sigurnosti.

Na kraju valja naglasiti kako je karakteristika uvjetne osude njen izrazito humanistički karakter. To je najblaža kaznena sankcija koja se može izreći punoljetnim i kazneno odgovornim počiniteljima kaznenih djela, koja u pravilu, ne djeluje stigmatizirajuće niti proizvodi negativne pravne i društvene posljedice koje mogu nastati izricanjem kazne.

2.3. SVRHA UVJETNE OSUDE

Uvjetna osuda, kao i druge sankcije, ima kao opći cilj zaštitu društva od kriminaliteta putem suzbijanja društveno opasnih djelatnosti. Ovaj opći cilj postiže se kroz ostvarenje njene neposredne svrhe, a to je izbjegavanje primjene kazne kazneno odgovornom počinitelju u slučaju počinjenja manje društveno opasnih djela i kada to nije nužno radi ostvarenja kaznenopravne zaštite. Dakle, neposredna svrha ove kaznenopravne mjere bila bi da u određenim slučajevima bude supstitut kazni.¹⁴

Sud će počinitelju kaznenih djela izreći uvjetnu osudu ako u konkretnom slučaju dođe do uvjerenja da je to za popravljavanje počinitelja i zaštitu društva od kriminaliteta najpogodnija mjera. To znači da je ovo mjera čija je svrha prije svega specijalna prevencija. Koliki je njen utjecaj u pogledu generalne prevencije teško je pouzdano govoriti, naročito ako se generalna prevencija shvaća u smislu zastrašivanja potencijalnih delinkvenata.

Kako se ciljevi generalne prevencije ostvaruju i moralno-etičkom funkcijom kaznenog prava, odgojnim utjecajem na građane, razvijanjem društvene odgovornosti i discipline građana, to znači da će obim primjene uvjetne osude u jednoj racionalnoj politici suzbijanja kriminaliteta biti i u funkciji ostvarenja ciljeva generalne prevencije.

Valja reći da je zakonodavac propisujući svrhu uvjetne osude u izvjesnom smislu ograničio njenu primjenu. Ovo stoga što je zakonom propisano da primjena dolazi u obzir za manje društveno opasna djela, zatim kad primjena kazne nije nužna radi kaznenopravne zaštite, te kad se stvori uvjerenje da se i sa takvom smjerom može dovoljno utjecati na počinitelja da više ne čini kaznena djela. Slijedom navedenog proizlazi zaključak da se ova kaznenopravna mjera može izreći kad su ispunjeni zakonski uvjeti s obzirom na njenu svrhu.

2.4. PRETPOSTAVKE ZA IZRICANJE UVJETNE OSUDE

Materijalni uvjet za primjenu uvjetne osude sadržan je u ocjeni suda da se i bez izvršenja kazne može očekivati ostvarenje svrhe kažnjavanja, posebice u imajući u vidu odnos počinitelja prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene kaznenim djelom.¹⁵

Uvjetna osuda mora biti strogo individualizirana mjera s obzirom na ličnost počinitelja, da bi se moglo očekivati kako u konkretnom slučaju nije potrebno izvršiti kaznu da bi ona postigla svoju svrhu. Zakonodavac nije ograničio primjenu uvjetne osude posebnim okolnostima, osim istaknutog značenja počiniteljevog odnosa s oštećenikom i naknadi štete, kao što, na primjer, u njemačkom kaznenom pravu zakonodavac daje uputu sudu da uvjetnu osudu individualizira pozitivnom prognozom budućeg ponašanja počinitelja.¹⁶

---

¹⁴ Srzentić, N., Stajić, A. i Lazarević, L.J., *op. cit.*, str. 413. i 414.

¹⁵ Krstulović, A. I Šćepanović, M., „*Utjecaj izmjena Kaznenog zakona na mogućnost i učestalost primjene uvjetne osude (i njihov daljnji utjecaj na primjenu instituta kaznenog materijalnog i procesnog prava)*“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, (Zagreb)*, vol. 13, br. 2/2006. str. 617-654.

¹⁶ Krstulović, A. i Šćepanović, M., *op. cit.*, str. 620.

Uvjetna osuda je prijetnja kaznom koja se neće izvršiti ako osuđeni u vremenu koje mu odredi sud tj. u vremenu kušnje, ne počini novo kazneno djelo. Obvezni uvjet kod ove sankcije je neizvršenje drugog kaznenog djela za vrijeme kušnje. Ukoliko osuđeni ne ispuni ovaj uvjet, to je osnov za obavezno ili fakultativno opozivanje uvjetne osude odnosno za izricanje i izvršenje kazne.

Pored ovog obaveznog uvjeta, sud može uvjetno osuđenom odrediti i ispunjenje nekih drugih uvjeta. Fakultativni uvjeti razlikuju se u kaznenopravnoj teoriji na opće i posebne.

Opći fakultativni uvjeti se mogu postaviti u svakoj uvjetnoj osudi, neovisno o tome kome se izriče sankcija i povodom kojeg kaznenog djela. Tako su opći fakultativni uvjeti: povrat imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom i naknada štete prouzročene kaznenim djelom. Nezavisno od sankcije koja se izriče počinitelju, sud je dužan izreći ovu mjeru kad su ispunjeni zakonski uvjeti za njenu primjenu. Imovinska korist pribavljena kaznenim djelom mora biti utvrđena sudskom odlukom pri čemu se obveza uvjetno osuđenog može kretati samo u granicama dosuđenog imovinsko-pravnog zahtjeva.¹⁷ Tako je i sa obvezom naknade štete prouzročene kaznenim djelom, koju sud može nametnuti u uvjetnoj osudi samo ako je u sudskoj odluci utvrđeno postojanje štete prouzročene kaznenim djelom i u visini utvrđene štete. U oba slučaja mora se voditi računa o mogućnosti uvjetno osuđenog da u roku koji mu odredi sud ispuni nametnute obveze, jer bi bilo nepravilno da sud u uvjetnoj osudi obveže osuđenog da naknadi štetu u iznosu koji s obzirom na svoje imovno stanje očigledno ne može ispuniti.

Valja naglasiti da se neizvršenje zapriječene kazne ne može uvjetovati onim uvjetom za koji je očigledno da se ne može ispuniti.

Posebni fakultativni uvjeti su oni koji se mogu postaviti u uvjetnoj osudi koja je izrečena određenim počiniteljima kaznenog djela ili za određena kaznena djela. Po svojoj sadržini, ti se uvjeti vezuju za osobu počinitelja ili za prirodu počinjenog kaznenog djela. U posebne fakultativne uvjete koji se vezuju za osobu počinitelja spadaju na primjer obveza podvrgavanja liječenju od ovisnosti (obavezno liječenje alkoholičara i narkomana), kao i niz drugih obveza koje se mogu odrediti počinitelju kome je izrečena uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom.

Na opravdanost primjene uvjetne osude upućuju okolnosti koje moraju biti detaljno obrazložene u presudama o kojima je sud vodio računa kad je izricao kaznu jer se u protivnom ne može utvrditi iz kojih se razloga sud odlučio na primjenu te vrste kaznenopravne sankcije, a samim tim ni opravdati njenu primjenu. Istraživanja pokazuju kako sud u velikom broju slučajeva primjene uvjetne osude istu nije obrazložio odnosno samo paušalno naveo okolnosti iz kojih se ne može zaključiti njena opravdanost.

U cilju opravdanja ove najzastupljenije parapenalne sankcije vezane uz kaznu hrvatsko kazneno zakonodavstvo glede težine kaznenog djela za koje se može primijeniti uvjetna osuda, usvaja dvostruki kriterij: apstraktnu težinu djela propisanu u zakonu i njegovu konkretnu težinu. In abstracto radi se o kaznenim djelima za koja je propisana kazna zatvora do pet godina (ili novčana kazna) odnosno kazna zatvora do deset godina ako su primijenjene odredbe o zakonskom ublažavanju kazne. *In concreto* sud mora za takva djela izreći kaznu zatvora do dvije godine ili novčanu kaznu. Slijedom navedenog, zaključuje se kako hrvatska zakonska regulativa uvjetnu osudu ograničava kumulativno. I uz propisanu i uz izrečenu kaznu. To dvostruko ograničavanje posljedica je široke mogućnosti primjene uvjetne osude s obzirom na apstraktnu težinu djela ne samo za najlakša i laka kaznena djela (za koja je kao posebni maksimum predviđena kazna do tri odnosno pet godina), već i za teška kaznena djela s posebnim maksimumom do deset godina.¹⁸

---

¹⁷ Garačić, A., „Novi Kazneni zakon“, Organizator, Zagreb, 2013. (Odluka Županijskog suda u Velikoj Gorici, broj: I-Kž-28/04-3 od 26. travnja 2004. godine; Odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, IKž-303/06-3 od 17. listopada 2006. godine).

¹⁸ Krstulović, A. i Šćepanović, M., *op. cit.*, bilješka 8., str. 621.

Zakonodavac je, kombiniranjem apstraktnog i konkretnog kriterija, ostavio dovoljno prostora za individualizaciju, ali je istovremeno obvezom zakonskog ublažavanja kazne ograničio područje primjene uvjetne osude za teška kaznena djela s propisanom kaznom do deset godina. Slijedom navedenog, zaključuje se kako zakonodavac nije htio generalno isključiti primjenu uvjetne osude i za teška kaznena djela, ali je ovakvim ograničenjem potrebno procijeniti slučaj i tek kad utvrdi da postoji zakonski razlog za ublažavanje kazne može primijeniti uvjetnu osudu.

U presudi kojom se izriče uvjetna osuda određuju se i rokovi za ispunjenje postavljenih uvjeta. Taj rok se naziva vrijeme provjeravanja (kušnje), koje određuje sud. Vrijeme provjeravanja odnosno rok za ispunjenje postavljenih obaveza počinje teći od momenta kad je sudska odluka kojom je izrečena uvjetna osuda postala pravomoćna.

Na kraju valja istaknuti da se počinitelj kaznenog djela kojem je izrečena uvjetna osuda smatra osuđivanim, što znači da se uvjetna osuda upisuje u kaznenu evidenciju i, ukoliko nije opozvana, briše iz nje po isteku jedne godine kad je proteklo vrijeme provjeravanja. To znači da ova kaznena sankcija proizvodi određene posljedice, jer se počinitelj kaznenog djela smatra osuđivanim, tako da se pri ponovnom izboru vrste i mjere kazne, ranija uvjetna osuda može uzeti kao otežavajuća okolnost.

Valja reći, pored toga, da se mjera oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom ističe u sudskoj odluci kojom je izrečena uvjetna osuda, te da se uz uvjetnu osudu prema osuđenom mogu primijeniti i određene mjere sigurnosti.

Uvjetna osuda je najzastupljenija kaznenopravna sankcija kojoj javnost upućuje najviše kritika osobito ako se primjenjuje u slučaju počinjenja teških kaznenih djela zbog čega treba utjecati na sudsku politiku kažnjavanja u smjeru ograničenja njene nepravilne primjene. Da bi uslijedio zaključak o opravdanosti njene primjene, odluka suda mora, između ostalog, biti dobro obrazložena, jer manjkave odluke koje samo nabrajaju okolnosti bez njihove ocjene utjecaja na sankciju, odnosno zbog nepostojanja razloga o odlučnim činjenicama, otežavaju uspostavljanje bilo kakve relacije između njih samih i izrečene kazne. Sudovi bi se trebali pri izboru vrste i mjere kazne koristiti analitičkom metodom koja je pouzdanija umjesto sintetičkom metodom zbog čega je izrečena kazna impresija koja se naknadno nastoji obrazložiti olakotnim odnosno otegotnim okolnostima, a što upućuje ponekad na nesklad između zakonske i sudske politike kažnjavanja.¹⁹

3. POJMOVNO ODREĐENJE UVJETNE OSUDE U VAŽEĆEM KAZNENOM ZAKONU

Odredbom članka 56 Kaznenog zakona („Narodne novine“, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15 u nastavku teksta: KZ) propisano je da se uvjetnom osudom određuje kako se kazna na koju je počinitelj osuđen neće izvršiti ako počinitelj u vremenu provjeravanja ne počinu novo kazneno djelo i ispuni određene mu obveze. Sud može počinitelju koji je osuđen na kaznu zatvora u trajanju do jedne godine ili na novčanu kaznu izreći uvjetnu osudu kad ocijeni da počinitelj i bez izvršenja kazne neće ubuduće činiti kaznena djela. Pritom će se voditi računa o ličnosti počinitelja, njegovu prijašnjem životu, osobito je li ranije osuđivan, obiteljskim prilikama, okolnostima počinjenja samog kaznenog djela te ponašanju nakon počinjenog kaznenog djela, osobito o odnosu počinitelja prema žrtvi i nastojanju da oštećeniku popravi štetu. Vrijeme provjeravanja ne može biti kraće od jedne niti dulje od pet godina i odmjerava se na pune godine, a počinje teći od dana pravomoćnosti presude. Sud može vrijeme provjeravanja naknadno skratiti, odnosno prije njegova isteka produžiti do maksimalnog trajanja po postupku propisanom posebnim zakonom. Sud može počinitelju uz uvjetnu osudu odrediti jednu ili više

---

¹⁹ Grozdanić, V., Sršen, Z. i Rittossa, D., „Kaznena politika općinskih sudova na području Županijskog suda u Rijeci“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, god. 11 – br. 2/2004. str. 607.*

posebnih obveza samostalno sukladno odredbama članka 62²⁰ i članka 63 ovoga zakona²¹ ili uz zaštitni nadzor sukladno odredbi članka 64 Zakona.²²

4. DJELOMIČNA UVJETNA OSUDA

Pojam – djelomična uvjetna osuda je potpuno nov, nije ga poznavao raniji Kazneni zakon/97, a uveden je po uzoru na švicarski Kazneni zakon. Djelomičnom uvjetnom osudom omogućena je primjena uvjetne osude i za kaznena djela za koja je izrečena kazna zatvora od jedne do tri godine ako je to u skladu sa svrhom kažnjavanja. Uvjetna osuda ima sličan cilj kao i uvjetni otpust s tim da se privremeno puštanje na slobodu određuje unaprijed. Uz dio kazne na koju je optuženik osuđen, a koji je uvjetovan, mogu se izreći različite posebne obveze te se djelomična uvjetna osuda može opozvati i obvezno i fakultativno pod jednakim uvjetima kao i da je izrečena uvjetna osuda.²³ Naime, odredbom članka 57 KZ propisano je da Sud može počinitelju koji je osuđen na novčanu kaznu ili kaznu zatvora u trajanju većem od jedne, a manjem od tri godine, izreći uvjetnu osudu za samo dio kazne ako ocijeni da postoji visok stupanj vjerojatnosti da i bez izvršenja cijele kazne neće ubuduće činiti kaznena djela. Neuvjetovani dio kazne zatvora mora iznositi najmanje šest mjeseci, a najviše jednu polovinu izrečene kazne. Neuvjetovani dio novčane kazne ne može iznositi manje od jedne petine ni više od jedne polovine izrečene kazne. Dakle, kad je riječ o novčanoj kazni, odredbe o djelomičnoj uvjetnoj osudi su strože, dok KZ/97 takvo ograničenje nije imao, već se cijela visina novčane kazne mogla uvjetovati.

5. OPOZIV UVJETNE OSUDE

Odredbom članka 58 KZ propisano je da će Sud opozvati uvjetnu osudu ako osuđeniku za jedno ili više kaznenih djela počinjenih za vrijeme provjeravanja izrekne kaznu zatvora u trajanju duljem od jedne godine. Sud će opozvati uvjetnu osudu ako osuđenik bez opravdanog razloga, u roku koji je određen presudom, ne vrati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom.

---

²⁰ Vrste posebnih obveza - Članak 62.

²¹ Izricanje posebnih obveza - Članak 63. KZ „(1) Počinitelju se ne smiju postavljati nerazumne i nemoguće obveze te obveze koje vrijeđaju njegovo dostojanstvo. (2) Sud može izreći posebne obveze iz članka 62. stavka 2. ovoga Zakona kad ocijeni da je njihova primjena nužna za zaštitu zdravlja i sigurnosti osobe na čiju štetu je kazneno djelo počinjeno ili kad je to nužno za otklanjanje okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela. (3) Obveze iz članka 62. stavka 2. točke 4., 5. i 6. mogu se izreći samo uz pristanak počinitelja. (4) Obveza iz članka 62. stavka 2. točke 6. može se izreći u trajanju od šest mjeseci do dvije godine, a obveza iz članka 62. stavka 2. točke 5. u trajanju do tri godine. (5) Sud može naknadno, a prije isteka vremena trajanja obveze, na prijedlog tijela nadležnog za njezino provođenje, povisiti minimum, odnosno sniziti maksimum vremena trajanja obveze, ukinuti je ili zamijeniti nekom drugom obvezom.“

²² Zaštitni nadzor – čl. 64 KZ „(1) Sud će izreći zaštitni nadzor počinitelju kad ocijeni da mu je potrebna pomoć, vođenje i nadzor probacijskog službenika kako ubuduće ne bi činio kaznena djela i kako bi se lakše uključio u društvo. (2) Zaštitni nadzor se temelji na pojedinačnom programu postupanja koji izrađuje, pomaže provesti i čije provođenje nadgleda ured za probaciju. (3) Sud će u pravilu uz uvjetnu osudu, rad za opće dobro ili uvjetni otpust odrediti i zaštitni nadzor ako je izrekao kaznu zatvora veću od šest mjeseci ili ako se radi o osuđeniku koji je mlađi od dvadeset i pet godina. (4) Zaštitni nadzor se odlukom suda može ukinuti i prije isteka roka na koji je određen ako su prestale potrebe pomoći, vođenja i nadzora ili se, ako za time postoji potreba, može produljiti sve do ovim Zakonom predviđenog maksimalnog mu trajanja. (5) Za vrijeme zaštitnog nadzora počinitelj mora: 1. redovito se javljati nadležnom probacijskom službeniku, 2. primati posjete probacijskog službenika u domu te mu davati sve potrebne informacije i dokumente, 3. tražiti suglasnost suca izvršenja za put u inozemstvo, 4. obavijestiti probacijskog službenika o promjeni zaposlenja ili adrese, i to u roku od dva dana od te promjene te o putovanju u trajanju duljem od osam dana i danu povratka. (6) Izvršenje zaštitnog nadzora propisuje se posebnim zakonom.“

²³ Garačić, A., op. cit., str. 189-190.

Sud može opozvati uvjetnu osudu ako osuđeniku za jedno ili više kaznenih djela počinjenih za vrijeme provjeravanja pravomoćnom presudom izrekne kaznu zatvora u trajanju do jedne godine ili novčanu kaznu. Kad sud ne opozove uvjetnu osudu, može:

Kad sud ne opozove uvjetnu osudu, može:

1. za novo kazneno djelo izreći kaznu i odrediti njezino izvršenje ne mijenjajući raniju uvjetnu osudu,
2. za novo kazneno djelo izreći kaznu koju će kao i raniju uvjetnu kaznu uzeti kao utvrđene te izreći jedinstvenu kaznu, te novo vrijeme provjeravanja u kojem se ova kazna neće izvršiti.

Sud može opozvati uvjetnu osudu i odrediti izvršenje izrečene kazne osuđeniku koji bez opravdanog razloga krši obvezu koja mu je određena sigurnosnom mjerom izrečenom uz uvjetnu osudu ili u roku koji mu je određen ne izvrši u potpunosti ili većoj mjeri obveze navedene u članku 62 ovoga zakona, ili ih teško ili uporno krši, ili ustrajno izbjegava provođenje zaštitnog nadzora. Ako se utvrdi da počinitelj obveze nije izvršio iz opravdanih razloga ili da je iz opravdanih razloga izbjegavao zaštitni nadzor, sud može obveze zamijeniti drugima, ili mu izreći zaštitni nadzor ako ga do tada nije imao, ili ga može osloboditi obveza, odnosno zaštitnog nadzora, ili mu može produljiti rok za izvršenje izrečenih obveza ili zaštitnog nadzora.

U slučaju počinjenja jednog ili više kaznenih djela nakon što su protekle dvije godine od isteka vremena provjeravanja, uvjetna osuda se ne može opozvati. Dok se uvjetna osuda ne može opozvati nakon što je proteklo godinu dana od isteka roka određenog za izvršavanje posebnih obveza propisanih odredbama članka 62 KZ.²⁴ Glede posebnih obveza, počinitelju kaznenog djela Sud najčešće nalaže da u određenom roku popravi štetu počinjenu kaznenim djelom i da uplati određenu svotu novca u korist javne ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe, odnosno u fond za naknadu štete žrtvama kaznenih djela, ako je to primjereno s obzirom na počinjeno djelo i ličnost počinitelja.

6. UMJESTO ZAKLJUČKA

Uvjetna osuda je kaznenopravna sankcija koja se sastoji od izricanja kazne za počinjeno kazneno djelo, s tim da se kazna neće izvršiti ako počinitelj u određenom vremenu ne počini novo kazneno djelo te ispuni neke obaveze ako su određene. Dakle, pravni sustav reagira na kazneno djelo i time ostvaruje pravednost u smislu specijalne i generalne prevencije, a istovremeno pokazuje obzirnost prema počinitelju na način da neće izvršiti kaznu ukoliko u vrijeme provjeravanja ne počini novo kazneno djelo. Stavljajući počinitelja na kušnju, uvjetnom osudom ostvaruje se prvenstveno specijalna prevencija koja se temelji na povjerenju prema počinitelju koji će ubuduće poštivati zakonske norme.

Uvjetna se osuda danas smatra glavnom kaznom koja se izriče u zamjenu za kratkotrajne kazne zatvora koje trpe stalnu kritiku štetnosti odnosno kako ne ostvaruju svoju svrhu.

---

²⁴ „(2) Sud uz uvjetnu osudu i djelomičnu uvjetnu osudu može počinitelju naložiti da u određenom roku: 1. popravi štetu počinjenu kaznenim djelom, 2. uplati određenu svotu novca u korist javne ustanove, u humanitarne ili karitativne svrhe, odnosno u fond za naknadu štete žrtvama kaznenih djela, ako je to primjereno s obzirom na počinjeno djelo i ličnost počinitelja. Sud može počinitelju, ako ocijeni da je njihova primjena nužna za zaštitu zdravlja i sigurnosti osobe na čiju štetu je kazneno djelo počinjeno ili kad je to korisno za otklanjanje okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela, izreći sljedeće obveze: 1. nastavak obrazovanja ili osposobljavanje za određeno zanimanje koje odabere uz stručnu pomoć nadležnog tijela za probaciju, 2. zaposlenje koje odgovara njegovoj stručnoj spremi ili razini obrazovanja, osposobljenosti i stvarnim mogućnostima obavljanja radnih zadataka, koje mu savjetuje i omogućiti nadležno tijelo za probaciju, 3. nadzirano raspolaganje prihodima u skladu s potrebama osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati i prema savjetima nadležnog tijela za probaciju.

Uvjetnu osudu moguće je izreći za sva kaznena djela. Dužnost je suda utvrditi i u presudi obrazložiti, da se u konkretnom slučaju može očekivati da počinitelj neće ubuduće činiti kaznena djela. Da nema potrebe za izvršenjem kazne na koju je optuženik osuđen, sud mora imati na umu prvenstveno ličnost počinitelja, prijašnji život (osuđivanost odnosno neosuđivanost), obiteljske prilike, okolnosti počinjenja kaznenog djela, ponašanje nakon ostvarenog kaznenog djela, kao i nastojanje popravljnja odnosno otklanjanja štete počinjene žrtvi kaznenog djela.

I na kraju za istaknuti je, kako je uvjetna osuda sankcija namijenjena isključivo punoljetnim počiniteljima kaznenih djela, jer Kazneni zakon isključuje njenu primjenu u odnosu na maloljetne delinkvente.

LITERATURA

1. Bačić, F. i Pavlović, Š., *Komentar Kaznenog zakona*, Organizator, Zagreb, 2004.
2. Bavcon, LJ. i Šelih, A., *Kazensko pravo, Splošni del*, Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 1996.
3. Cvitanović, L., *Svrha kažnjavanja u suvremenom kaznenom pravu*, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, 1999.
4. Garačić, A., *Kazneni zakon u sudskoj praksi, Opći dio*, Organizator, Zagreb, 2006.
5. Garačić, A., *Novi Kazneni zakon*, Organizator, Zagreb, 2013.
6. Grozdanić, V. i Škorić, M., *Uvod u kazneno pravo, Opći dio*, Organizator, Zagreb, 2009.
7. Horvatić, Ž., *Kazneno pravo i druge kaznene znanosti*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2004.
8. Horvatić, Ž., *Kazneno pravo, Opći dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2003.
9. Krstulović, A. i Šćepanović, M., „Utjecaj izmjena Kaznenog zakona na mogućnost i učestalost primjene uvjetne osude (i njihov daljnji utjecaj na primjenu instituta kaznenog materijalnog i procesnog prava)“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, (Zagreb), vol. 13, br. 2/2006.
10. Kurtović, A., „Zakonska rješenja u svjetlu primjene mjera upozorenja, sigurnosnih mjera i oduzimanja imovinske koristi“, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 2004., god- 11-br. 2/2004.
11. Novoselec, P., *Opći dio Kaznenog prava*, Drugo, izmijenjeno izdanje, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007.
12. Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P., *Komentar Kaznenog zakona*, III. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine, Zagreb, 2007.
13. Srzentić, N., Stajić, A. i Lazarević, LJ., *Krivično pravo*, Savremena administracija, Beograd, 1978.
14. Zlatarić, B., *Krivično pravo*, I Svezak, Opći dio, I odsjek, Krivični zakonik, „Informator“, Zagreb, 1970.